

دیوان اشعار

حاج شیخ محمد هادی هادوی

به کوشش

دکتر فاطمه هادوی

انتشارات ارسلان - ۱۳۸۴

هادوی، محمد هادی، ۱۳۳۹-۱۳۲۶.

دیوان اشعار حاج شیخ محمد هادی هادوی / محمد هادی هادوی، [به کوشش] فاطمه هادوی. -
مشهد: ارسلان، ۱۳۸۴.
۲۱۲ ص.

ISBN 964-96310-1-1

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیا.

۱. شعر فارسی -- قرن ۱۴. ۲. شعر مذهبی -- قرن ۱۴، الف. هادوی، فاطمه، ۱۳۲۸ -
ب. عنوان.

۸۱۶/۶۲

PIR ۸۲۹۹/ الف ۲۹۶

۱۳۸۴

م ۸۴/۱۳۵۳۸

کتابخانه ملی ایران

حاج شیخ محمد هادی هادوی

دیوان اشعار

به کوشش: دکتر فاطمه هادوی

وزیری، ۲۰۰ صفحه، ۵۰۰ نسخه، چاپ اول، تابستان ۱۳۸۴

امور فنی و چاپ: مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد

بها: ۳۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

۱۰	پیشگفتار / فاطمه هادوی
۱۳	مرد دین و سیاست / محمدرضا راشد محصل
۱۹	نظری به زندگی و شعر آیت‌الله حاج شیخ هادی ییوجندی / علی باقرزاده (بقا)

دیوان اشعار

۳۳	زندگی نامه حاج شیخ هادی هادوی به قلم خود ایشان
۴۱	فاتحه توحیدیه
۴۵	در انگیزش پیغمبران به راهنمایی جهانیان
۵۰	ترجمان هفت آزمون
۵۴	هم از منتخبات «مائدة محمدیه» است
۵۵	هم از منتخبات «مائدة محمدیه» است
۵۶	نوادر آثار عشق و بوادر انوار شوق
۵۷	عشق و توبه؟
۵۸	نهی از می‌گساری
۵۹	گواه‌خواهی و بهانه‌جویی
۶۰	شاه و دو شبان
۶۲	ابلیس و تاک‌بن
۶۳	درخت دانش
۶۵	درآمدی بر خطبه حضرت زهرا (س)
۶۶	لسان خرد

- شیر و خورشید سرخ ۶۹
- خدایا ز این معما پرده بگشا ۷۰
- دنیا، آرایش، نه، آرایش ۷۲
- ای نسیم سحری! ۷۳
- هفتاد لعن ۷۳
- ... قول حق بشنو ۷۴
- برای مرتضی فرزند دلیند ۷۵
- از ارتقاء ملک توان چیست اعتلا ۷۶
- ای ماه صیام! ۷۷
- قصیده کاظمیه ۷۸
- سیل مخرب ۸۰
- دل من ۸۰
- شافع نافع ۸۱
- نوعروس دهر ۸۳
- خوشا رجب که... ۸۳
- آینه صدق و صفا ۸۴
- هوایما ۸۵
- در موضوع راه آهن سروده ۸۶
- بر بام تجرید ۸۶
- ایران که هماره باد آباد ۸۷
- به غایی که جهان را بدو امید بود ۸۸
- الحدید بالحدید یُفْلَح ۸۹
- فرقه خرافت باف ۸۹
- ای که مغرور می چمی هش دار ۹۰
- أَدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرَّعًا ۹۱
- چشم دیدار ۹۱
- عقاب تیز چنگ ۹۲
- اندرز من ۹۳

استفاده از آیه شریفه «انکم و ما تعبدون من دون الله حصب جهنم»	۹۴
با دوات و قلم	۹۶
ایمان	۹۷
بهمان وزیر	۹۹
وعده مده	۹۹
بر اساس کرم	۹۹
مسمط مبعثه و سیرت محمدیه	۱۰۰
الناس احادیث	۱۲۰
زور	۱۲۱
در مرثیه استاد اکبر آیت الله اعظم الحاج میرزا محمدحسن شیرازی طاب ثراه سروده	۱۲۳
مرد دانشور	۱۲۵
یمن مولد احمد (ص)	۱۲۶
ای شکم!	۱۲۸
میر خزان	۱۲۹
روزی دیگر	۱۳۵
نخلة امید	۱۳۷
جنیت بادیما	۱۳۸
آزادگان	۱۳۹
تقوا و ثروت	۱۴۰
ولیده ماه و خورشید	۱۴۱
میان شیر انگور و	۱۴۲
دانش گوید بلی نگوید لا	۱۴۳
انبازی و دمسازی	۱۴۴
فی بلوای و شکوای و مولای و مشکای	۱۴۵
تکیه بر نفس؟؟	۱۴۷
مرغ سبوح گو	۱۴۷
آتش الا	۱۴۸
صبغة الله	۱۴۹

تا کوی تو	۱۵۰
با امیر عشق	۱۵۱
علی علا	۱۵۲
در نعت حضرت رسالت صلی الله علیه و آله	۱۵۳
با نیروی قرآن	۱۵۷
سایه یزدان	۱۵۹
... شه می رسد گشاده عنان	۱۶۱
از ما است که بر ما است	۱۶۲
از آن نخل بلند و سرو دلجو	۱۶۳
ناله شبگیر	۱۶۴
از محنت رَمَن	۱۶۴
از کوزه همان برون تراود که در اوست	۱۶۶
اسب نتوان هماره تازیدن	۱۶۶
می توان ترک ملک ری کردن	۱۶۷
هادی و نیکونهادی	۱۶۸
مدارا و سکوت	۱۷۰
غرقه دریای شرم	۱۷۰
حُکم حاکم مرگ مفاجاة	۱۷۱
پس از جنگ خونین و صلح چونین دول اروپا سرودد	۱۷۲
مشابه رباعی	۱۷۴
رباعی	۱۷۴
رباعی	۱۷۴
شر بشر	۱۷۴
جان بهل گر بیایدت جانان	۱۷۵
اگر مرد رهی رو ره به خود بر	۱۷۵
قهر سلطان خراسان	۱۷۶
از قصاید عربیه سراینده است	۱۷۷
نازدانه	۱۷۸

تیر و طَیر.....	۱۷۹
زند نشاید تو را که قرآن داری.....	۱۸۰
تو حکیمی و حکمتم کردی.....	۱۸۱
ماه آسمان پناه.....	۱۸۲
بهاریه.....	۱۸۲
خلسه و مصاحبه.....	۱۸۳
غزل.....	۱۸۵
راه پیمای راه علی.....	۱۸۵
به یک الله گفتن.....	۱۸۶
به یاد نجف اشرف.....	۱۸۷
به یاد سامره مبارکه.....	۱۸۷
چشم بر دست اجانب تا به کی؟.....	۱۸۸
حسن عطا.....	۱۹۰
چاه کن ته چاه است.....	۱۹۰
اهل یقین.....	۱۹۱
با ساز رجب.....	۱۹۱
کار، افتخار بشر.....	۱۹۲
يَفْعَلُ اللهُ مَا يَشَاءُ وَا مَا يُرِيدُ.....	۱۹۳
با فلک جای ماجرا نبود.....	۱۹۳
کوس مدیّت.....	۱۹۴
دوزخ در دنیا.....	۱۹۵
چند دو بیتی.....	۱۹۵
گرد شاه و روی ماه.....	۱۹۶
حجاب شرم.....	۱۹۶
هوش بری.....	۱۹۷
پشه و پر کاه.....	۱۹۸
نصیحت به فرزندان.....	۱۹۸
مناجات.....	۲۰۰

پیشگفتار

چون در معنی زدی بازت کنند
(مثنوی)

آغاز سخن به نام او که کلام را بر زبانمان جاری ساخت و توفیقی حاصل آمد که از نیک‌مردی صاحب‌دل و عالمی عارف به تکریمی شایسته یاد کنیم. او که از دیار کویر و از تبار عالمانی روشن‌ضمیر به پا خاست. پدر بزرگم مرحوم حاج شیخ محمد هادی هادوی که رحمت خدا بر او باد، و در مقام حاکم شرع رسالت خویش را به عنوان یک هادی راستین به انجام رسانید و با توجه به اوضاع زمان خویش تنها فرزند زمان نبود، بلکه با گامی فراتر و اندیشه‌ای والاتر به توسعه فرهنگ و دین و دانش سرزمین خود پرداخت. اکنون افتخار دارم که این مجموعه از اشعار این بزرگوار نیایم را به روح پاک پدرم تقدیم دارم. او که همچون پدرش کریمانه در خدمت مردمش بود و صادقانه به اعتلای آموزش و پرورش کودکان و جوانان زادگاهش همت گماشت و حال پس از سالها از او خاطره‌ای به پاکی فضیلت و صفای مهربانی و تقوا در دلهای هر کس که با نام پدرم مرتضی هادوی آشنایی دارد به جا مانده است. با توجه به شرح حالی که درباره مرحوم حاج شیخ محمد هادی هادوی در مقدمه کتاب با شیوایی تمام و با همت و نظر مردانی صاحب قلم و ادیب و نکته‌سنج نگاشته شده است در این جا لازم می‌دانم به چگونگی تولد و فرزندان و خانواده پدر بزرگم فقط اشاره مختصری بنمایم.

آن بزرگوار در سال ۱۲۷۷ هـ.ق در شهر بیرجند پا به عرصه هستی گذاشت و در سرزمینی که مردمش به فروتنی و مهرورزی، روشن‌بینی و علم‌دوستی اشتهار دارند، سالهای متمادی به کسب دانش در زمینه‌های دینی، علمی و اخلاقی پرداخت. با مردم زیست و در میان آنها زندگی کرد.

همیشه در سرای او بر روی مستمندان و نیازمندان گشاده بود. خانه او خانه امن مردم و کلام او کلام راستین در قضاوت‌های امورشان بود و اعتماد مردم زیباترین حاصل آن تلاش بود. و اما بارزترین امری که در آن اهتمامی خاص مبذول می‌داشتند مسأله آموزش و پرورش جوانان به شیوه‌ای نوین و علمی بود و با همین اعتقاد سرانجام با سعی فراوان در بنیان‌گذاری و تأیید مدارس سی جهت تدریس علوم جدید همپای علوم دینی همکاری مجدّانه‌ای داشتند و فرزندان خود را جهت تشویق و ترغیب عامه مردم به این مدارس رهنمون شدند که در نهایت، از این مدارس نوین، پژوهشگران و محققانی ادیب و فرزانه به مراکز عالی تحصیلی کشور راه یافتند که امروز نام یک‌یک آنها در میان فرهیختگان کشورمان دارای منزلتی خاص می‌باشد. پسران آن بزرگوار، آقایان مهدی هادوی و مرتضی هادوی بودند که هر یک گام در راه پدر نهادند و به نحوی آن ویژگی‌های اخلاقی و مردمی پدر را دنبال کردند و همچون او در میان مردم محبوبیت داشتند؛ و اما دختران، که وارث سجایای پاک او و اعتقادات مذهبی پدر و مادری باایمان بودند، هر یک به نوبه خود در تشکیل خانواده‌هایی اسوه کوشیدند و به تربیت فرزندی در خور تحسین همت گماشتند.

آقای محمدمهدی هادوی عموی بزرگوارم از نعمت شش دختر و یک پسر برخوردار بودند که هر یک به خوبی اسلاف خویش این شجره پاک را با آگاهی و علم بارور نمودند و دارای فرزندی نیک‌سیرت شدند که شایسته است یادی کنم از پسر عم شریف و درست‌کارم شادروان محسن هادوی که با داشتن مسؤولیتی حسّاس در معاونت وزارت دارایی آن زمان با نهایت صداقت و حفظ امانت بیت‌المال خدمتی صادقانه ارائه دادند که مورد تحسین و ستایش همگان شد. و اما پدرم مرتضی هادوی که بنا به گفته‌های آشنایان دور و نزدیک، مردی بود مردمی با تمام سجایای یک انسان مهربان و معتمد که پیوسته در کار مردم و ارتباط با همگان در سمت معاونت فرهنگ بیرجند خدمت نمود، به‌طوری که کمتر فردی است که از راهنمایی‌ها و کمک‌ها و گره‌گشایی‌های ایشان بهره نگرفته باشد.

بر خود وظیفه می‌دانم که از همبازی‌های صادقانه مادرم خانم طاهره نوربخش و همگامی‌های او در تمام امور زندگی، به خصوص حفظ ارزشهای معنوی به جا مانده از پدر بزرگم، و حتی توسعه و انتقال آنها به عنوان ذخیره‌ای معنوی به بازماندگان کمال کوشش را داشته‌اند و در طول سالها زندگی در کنار پدر بزرگم و آشنایی با خصوصیات اخلاقی ایشان و حفظ حرمت‌های لازم موقعیت فوق‌العاده قابل احترامی در نزد ایشان برای خود فراهم آورده بودند، یادی کنم و سپاس و درود خود را بر آن عزیز واجب می‌دانم.

خدا را شکر که مرحوم برادرم مهندس محمدهادی هادوی و من فرزندان مردی هستیم

که مردم از او به نیکی و اخلاص یاد می‌کنند. پدری که در تربیت ما همتی والا داشت ولی افسوس دیری نپایید که از سایه مهر او بی‌بهره ماندیم. پس از او همت بر آن داشتیم که با کسب علم و دانش صادقانه راهش را بی‌رهرو نگذاریم، دوستدار مردم باشیم و به مردم ببندیشیم که این از صفات زنده‌یاد برادرم بود که در نیمه راه زندگانی مرا در این مسیر تنها گذاشت. ولی اکنون با کمال اشتیاق و افتخار کاری را که دوست داشتیم، به یاد آن عزیزان از دست رفته به انجام می‌رسانم و در طی این طریق سپاس و توفیق خود را مدیون آن شخصیتی می‌دانم که همیشه در زندگی حامی و مراد من و ارائه دهنده خط‌مشیهای فکری‌ام بوده‌اند؛ دایی بزرگوارم «جناب آقای دکتر مرتضی نوربخش» که بر همگان به عنوان پزشکی درد آشنا و مردمی، نامی آشنا و شناخته شده می‌باشند و در مسیر تهیه و انجام این مجموعه با نهایت خلوص کوشیده و بر همان روال پیشین رهنمونم بوده‌اند و این در جایی است که همه افراد خانواده و بستگان به نحوی مرا در امور مختلف یاری‌رسان بودند به ویژه منسوب فاضل شاعره فرزانه سرکار خانم هما افراخته که همواره با هم‌دلی توأم با فضیلتی عارفانه چون خواهری مهربان و دوستی صمیمی همراهم بوده‌اند و در گردآوری این مجموعه از راهنماییهای ایشان بهره‌مند گردیده‌ام، که خود جای سپاس دارد.

و شکر و سپاس خداوندی را که با استعانت از نظر سنجیهای ادیبانه صاحب‌قلمانی اندیشمند و اساتیدی اهل ادب، جناب آقایان باقرزاده (بقا) و جناب آقای دکتر محمدرضا راشد و بازنگریهای مشفقانه جناب آقای کاظم غنی به گردآوری این مجموعه توفیق حاصل آمد. در این جا لازم است که اشاره‌ای داشته باشم به کوششهای سازمان میراث فرهنگی به ویژه جناب مهندس مکرمی رئیس وقت سازمان میراث فرهنگی بیرجند که با تجلیل و تکریم از اقدامات مرحوم پدر بزرگم در حیث اعتلای فرهنگ و بنیان نهادن مدارس موجب آگاهی اذهان عموم نسبت به گذشته فرهنگی و تلاش مردان این خطه از خاک خراسان شدند و با ارائه عکسها و پوسترهایی در این زمینه و برپایی همایشی علمی و فرهنگی با مشارکت سازمان آموزش و پرورش خراسان جنوبی جهت احیای فرهنگ و آموزش گامی بلند و قابل سپاس برداشته شد.

جهت انجام مراحل چاپ و سایر امور تهیه این دیوان لازم است که از آقای مهندس مصطفی کدکنی تشکر لازم را داشته باشم.

خداوند یار تان و قلم و گام شما همیشه در راه اعتلای دین و دانش فرازند و استوار باد.

فاطمه هادوی

تابستان ۱۳۸۴